

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 184/03-16

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 1. októbra 2003 predbežne prerokoval sťažnosť RNDr. M. H., CSc., bytom B., vo veci porušenia jeho základného práva na informácie upraveného v čl. 26 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva prijímať a rozširovať informácie upraveného v čl. 10 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom vlády Slovenskej republiky v kampani pred referendum o vstupe Slovenskej republiky do Európskej únie, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť RNDr. M. H., CSc., o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 21. júla 2003 doručená sťažnosť RNDr. M. H., CSc., bytom B., vo veci porušenia jeho základného práva na informácie upraveného v čl. 26 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva prijímať a rozširovať informácie upraveného v čl. 10 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“) postupom vlády Slovenskej republiky (ďalej len „vláda“) v kampani pred referendum o vstupe Slovenskej republiky do Európskej únie.

Sťažovateľ odvodzuje svoje tvrdenia o porušení jeho základného práva podľa čl. 26 ods. 2 ústavy a čl. 10 ods. 1 Dohovoru vládou z obsahu a spôsobu realizácie dokumentu: „Návrh stratégie predreferendovej kampane o vstupe Slovenskej republiky do Európskej únie“ schváleného uznesením vlády č. 45 z 22. januára 2003.

Sťažovateľ okrem iného vo svojej sťažnosti uvádza:

„Právo na spravodlivé a demokratické referendum zahŕňa spravodlivosť pri príprave referenda. Najdôležitejším pravidlom malo byť, že žiadna zúčastnená strana referenda nemala mať privilégiá....

Referendum si vyžaduje, aby vlády nevyužívali štátne zdroje na presadzovanie názorov jednej strany. V spravodlivom a demokratickom referende nemôže byť jedna strana uprednostňovaná proti inej z dôvodu, že stúpenci jedného názoru mali šťastie, že sú teraz pri moci. Neexistuje referendová odpoveď predurčená pre „správne mysliacich ľudí“, obidve odpovede sú normálne.

Verejné financie umožňujú v referendovej kampani vystúpenia v rádiu a televízii. Spravodlivosť si žiada aby obidve referendové strany (strana za a strana čo nesúhlasí) mali poskytnutý rovnaký čas vo verejnoprávnom rozhlase a v televízii. Z prirodzeného práva občana na spravodlivé demokratické referendum a práva šíriť informácie o výhodách a nevýhodách, je nutné aby verejné prostriedky vyčlenené na referendum boli poskytované rovnomerne obidvom referendovým stranám. Inak nemožno hovoriť o referende. Druhá referendová strana nemala rovnaké práva a bola poškodená. Voľná súťaž bola znemožnená. Predreferendová kampaň bola hradená zo štátnych prostriedkov, teda daní všetkých občanov i tých čo v referende nesúhlasili so vstupom SR do EÚ. Vláda SR mala po technickej stránke pripraviť referendum a nezaujate informáciami pomôcť občanovi pred rozhodovaním. Uplatňovaný zákon Národnej rady SR č. 564/1992 Zb. umožnil účasť na oficiálnej referendovej kampani iba politickým stranám a hnutiam zastúpeným v NR SR. Tie všetky prehlásili podporu vstupu do EÚ. Preto vyzneli všetky vystúpenia v médiách iba jednostranne s navádzaním na hlasovanie istým spôsobom.“

Sťažovateľ v sťažnosti uvádza aj stanovisko Rady pre vysielanie a retransmisiu z 20. mája 2003, v ktorom sa okrem iného uvádza:

„1. Realizovaná kampaň bola neštandardná a disproportčná, pričom jej mobilizačný charakter sa nezriedka zamieňal s motiváciou ku konkrétnej voľbe ZA vstup do EÚ.

2. Realizovaná kampaň (napriek deklarovanému mobilizačnému charakteru) žiadnym spôsobom nezohľadňovala legitímne záujmy tej časti verejnosti, ktorá odmietala vstup do EÚ.

3. Kampaň nebola dostatočne transparentná a to najmä z dvoch dôvodov:

a) divák (poslucháč) často nevedel, kto ho oslovuje – vláda, politická strana alebo samotný vysielateľ,

b) diváci (poslucháči) mohli byť nezriedka zmätení aj tým, že grafické alebo zvukové znaky kampane sprevádzali tak samotnú mediálnu kampaň, ako aj iné obsahy programov (napr. v spravodajstve).“.

Na základe citovaného a ďalších tvrdení obsiahnutých v sťažnosti sťažovateľ konštatuje, že „vláda Slovenskej republiky spôsobom akým uskutočnila predreferendovú kampaň porušila ústavné právo na informácie, pretože neposkytla sťažovateľovi informácie pre rozhodovanie sa v referende, ale naopak sa snažila ho naviesť iba na určitý spôsob hlasovania v referende. Vláda SR poskytovala nevyvážené informácie o dôsledkoch hlasovania pre vstup alebo proti vstupu do Európskej únie.“.

Keďže sťažnosť v predloženej podobe neobsahovala všetky náležitosti predpísané zákonom Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), ústavný súd vyzval sťažovateľa, aby svoju sťažnosť doplnil o chýbajúce náležitosti. Sťažovateľ bol osobitne upozornený na to, že k sťažnosti nepredložil splnomocnenie na svoje zastupovanie v konaní pred ústavným súdom advokátom alebo komerčným právnikom, a na potrebu označiť, akým právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom vlády boli porušené jeho základné práva alebo slobody.

Sťažovateľ doplnil svoju sťažnosť podaním doručeným ústavnému súdu 25. septembra 2003. Z obsahu tohto podania vyplýva, že za zásah do jeho základných práv a slobôd sťažovateľ považuje dokument vlády Stratégia predreferendovej kampane o vstupe Slovenskej republiky do Európskej únie a postup pri jeho realizácii. V tejto súvislosti sťažovateľ uvádza:

„4.) Podľa uznesenia vlády Slovenskej republiky č. 45 z 22. 01. 2003 „K návrhu stratégie predreferendovej kampane o vstupe Slovenskej republiky do Európskej únie“ mne ako sťažovateľovi mali byť poskytnuté informácie o kladoch a záporoch členstva v Európskej únii tak, ako je uvedené v tabuľke č. 4 citovaného uznesenia vlády Slovenskej republiky.

5.) Nebola mi podaná žiadna informácia vládou Slovenskej republiky použitom médiu (tlač, rozhlas, televízia) o zásadách predreferendovej kampane ako je to uvedené v časti 2. citovaného uznesenia, ktorá má názov „Návrh stratégie predreferendovej kampane o vstupe SR do EÚ“ a zároveň neboli podané žiadne informácie podľa časti C, ktorá má názov „Ciele predreferendovej kampane“.

6.) Podľa čl. 10 bod 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd, prvá veta mi nebolo umožnené slobodne vyjadriť svoj názor na obsah kampane na ciele členstva v Európskej únii a to tým spôsobom, že ani v mieste bydliska sa neuskutočnilo žiadne verejné zhromaždenie organizované odporcom, na ktorom by som získal informácie a v prípade ich získaní mohol o nich diskutovať...“.

Sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd vo veci jeho sťažnosti vydal nasledovný nález:

„1.) Základné právo sťažovateľa na informácie garantované Ústavou Slovenskej republiky v čl. 26 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 10 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v rámci predreferendovej kampane o vstupe SR do EÚ boli porušené.

2.) Vláda Slovenskej republiky sa ospravedlní všetkým občanom Slovenskej republiky v hlavnej spravodajskej relácii STV do 10 dní od vyhlásenia tohto nálezu za porušenie práva na pravdivú a plnohodnotnú informáciu v tomto znení: „Ospravedlňujeme sa občanom Slovenskej republiky za to, že nebolo plnohodnotne a v plnom rozsahu splnené

uznesenie vlády Slovenskej republiky č. 45 z 22. 05. 2003 s názvom „K návrhu stratégie predreferendovej kampane o vstupe Slovenskej republiky do Európskej únie“.

3.) Sťažovateľovi, RNDr. M. H., CSc., , občan Slovenskej republiky, 821 02 Bratislava sa priznáva za porušenie základného ľudského práva na informáciu – Základné právo sťažovateľa na informácie garantované Ústavou Slovenskej republiky v čl. 26 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 10 Dohovoru o ochrane ľudských práv – náhrada škody vo výške 10 000 Sk v lehote 15 dní od doručenia ústavného nálezku k rukám sťažovateľa ako je uvedené vyššie a trovy konania, ktoré uvediem na pojednávaní.“.

II.

Podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa a zisťuje, či nie sú dôvody na odmietnutie návrhu.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Sťažovateľ namieta porušenie svojho základného práva na informácie upraveného v čl. 26 ods. 2 ústavy a práva na informácie upraveného v čl. 10 ods. 1 Dohovoru.

Podľa čl. 26 ods. 2 ústavy: *„Každý má právo ... slobodne vyhľadávať, prijímať a rozširovať idey a informácie bez ohľadu na hranice štátu.“.*

Podľa čl. 10 ods. 1 Dohovoru: *„Každý má právo na slobodu prejavu. Toto právo zahŕňa slobodu zastávať názory a prijímať a rozširovať informácie alebo myšlienky bez zasahovania štátnych orgánov a bez ohľadu na hranice štátu...“.*

V súlade s doterajšou judikatúrou (I. ÚS 28/01) ústavný súd posudzoval namietané porušenie základného práva na informácie upraveného v čl. 26 ods. 2 ústavy a práva upraveného v čl. 10 ods. 1 Dohovoru paralelne.

Zo sťažnosti vyplýva, že podľa tvrdenia sťažovateľa k porušeniu jeho práva na informácie upraveného v čl. 26 ods. 2 ústavy a v čl. 10 ods. 1 Dohovoru malo dôjsť uznesením vlády č. 45 z 22. januára 2003 prijatým k dokumentu „Návrh stratégie predreferendovej kampane o vstupe Slovenskej republiky do Európskej únie“ a postupom vlády pri jeho realizácii. Zo sťažnosti zároveň vyplýva, že sťažovateľ namieta postup vlády pri realizácii citovaného uznesenia počas kampane pred referendumom.

Kampaň pred referendumom je upravená v zákone Slovenskej národnej rady č. 564/1992 Zb. o spôsobe vykonania referenda v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 564/1992 Zb.“).

Zákon č. 564/1992 Zb. neukladá vláde žiadne úlohy v súvislosti s prípravou, organizáciou a priebehom referenda. Z § 17 zákona č. 564/1992 Zb. vyplýva, že právom uskutočňovať kampaň pred referendumom disponujú len politické strany a politické hnutia. Z § 12 ods. 1 zákona č. 564/1992 Zb. vyplýva, že ide o politické strany a hnutia zastúpené v Národnej rade Slovenskej republiky (ďalej len „národná rada“). Zároveň z citovaného ustanovenia zákona č. 564/1992 Zb. vyplýva, že sťažovateľ mal možnosť prijímať informácie o predmete referendovej otázky počas kampane pred referendumom podľa platnej zákonnej úpravy od politických strán a politických hnutí, nie od vlády, ktorú sťažovateľ označuje za porušovateľa svojich práv.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti namieta skutočnosť, že zákon č. 564/1992 Zb. umožňuje „...účasť na oficiálnej referendovej kampani iba politickým stranám alebo hnutiam zastúpeným v NR SR“, a tiež skutočnosť, že obidve referendové strany, t. j. strana, ktorá podporuje kladné vyjadrenie k referendovej otázke, a strana, ktorá podporuje negatívne vyjadrenie k referendovej otázke, by mali mať rovnaké práva. Tieto námietky sťažovateľa považoval ústavný súd z hľadiska svojho postupu za právne irelevantné,

pretože v konaní o sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy nie je oprávnený posudzovať aj prípadný nesúlad spomínaného zákona s ústavou. Tento postoj vychádza z doterajšej stabilne uplatňovanej judikatúry ústavného súdu, podľa ktorej „...každé konanie možno začať len ako samostatné konanie a len na návrh oprávnených subjektov, a preto žiadne z nich nemôže tvoriť súčasť iného druhu konania (konaní) pred ústavným súdom a na základe jeho vlastného rozhodnutia. Ústavná a zákonná úprava konaní pred ústavným súdom ich preto koncipuje výlučne ako samostatné konania a nepripúšťa možnosť uskutočniť ich aj v rámci a ako súčasť iného druhu konania (konaní) pred ústavným súdom“ (II. ÚS 66/01).

O zjavnej neopodstatnenosti návrhu na začatie konania o sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy možno podľa doterajšej judikatúry ústavného súdu hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnený návrh možno preto považovať ten, pri ktorého predbežnom prerokovaní ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, ktorej reálnosť by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (II. ÚS 66/98).

K namietanému porušeniu sťažovateľom označených práv počas kampane pred referendum o vstupe Slovenskej republiky do Európskej únie by namietaným uznesením vlády a postupom vlády pri jeho realizácii mohlo dôjsť vtedy, ak by toto uznesenie vlády a postup vlády pri jeho realizácii neprípustným spôsobom bránili sťažovateľovi vyhľadávať, prijímať a rozširovať idey a informácie o predmete referendumovej otázky, čo však sťažovateľ nepreukázal a ani netvrdil. V tejto súvislosti ústavný súd uvádza, že obsahom základného práva na prijímanie informácií podľa čl. 26 ods. 1 ústavy a čl. 10 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd nie je právo dostávať informácie podľa predstáv a očakávaní sťažovateľa.

Zákon č. 564/1992 Zb. neukladá vláde ani žiadnu povinnosť poskytovať informácie o predmete referendumovej otázky. Tak, ako už bolo uvedené, právo viesť kampaň pred referendumom umožňuje tento zákon politickým stranám a politickým hnutiam zastúpeným v národnej rade. Postoj politických strán a politických hnutí v kampani pred referendumom k otázke, ktorá je predmetom referenda, vláda nemôže ovplyvniť. Tento postoj vyplýva spravidla z politického programu a politickej stratégie a taktiky týchto politických strán a politických hnutí a má politickú, nie právnu povahu. Ak by sa vláda alebo iný ústavný orgán pokúsili zasiahnuť do vedenia kampane pred referendumom zo strany politických strán alebo politických hnutí, mohol by byť takýto zásah hodnotený ako neprípustný zásah do činnosti politických strán a hnutí zo strany vlády alebo iného ústavného orgánu, ktorý porušuje ústavnú zásadu vyjadrenú v čl. 31 ústavy „*Zákonná úprava všetkých politických práv a slobôd a jej výklad a používanie musia umožňovať slobodnú súťaž politických síl v demokratickej spoločnosti*“, a v širšom kontexte prípadne aj ako porušenie práva sťažovateľa na informácie. Sťažovateľ vo svojej sťažnosti nenamieta, že by vláda neprípustne zasiahla do práva politických strán a politických hnutí viesť kampaň pred referendumom. Ústavnému súdu nie sú známe ani oficiálne vyjadrenia týchto politických strán a politických hnutí, ktorými by takýto zásah vlády do ich činnosti počas kampane pred referendumom namietali.

Keďže zákon č. 564/1992 Zb. neukladá vláde povinnosť poskytovať občanom oprávneným zúčastniť sa referenda informácie o otázke, ktorá je predmetom referenda, a ústavný súd zároveň nezistil, že by vláda svojím uznesením č. 45 z 22. januára 2003 a ani svojím postupom pri jeho realizácii akýmkoľvek spôsobom bránila subjektom, ktoré sú oprávnené a povolané poskytovať občanom tieto informácie počas kampane pred referendumom (politické strany a politické hnutia zastúpené v národnej rade), prípadne do ich kampane pred referendumom zasahovala, nemohlo dôjsť k porušeniu označených základných práv sťažovateľa namietanému v sťažnosti, a preto ju ústavný súd odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 1. októbra 2003